

Ble mae defaid a gwartheg yn byw?

Ceir twydd oerach a mwy o law ar y **bryniau**, ynghyd â phridd o ansawdd isel a gaeafau hir. Dim ond defaid gwydn, bach, yn chwilot a am fwyd sy'n gallu byw yma, a rhaid i'r gwartheg fod yn barod i fwyt a pob math o bethau. Mae'r mamogiaid yn famau rhagorol - caiff yr wyd i gyd bron eu geni yn yr awyr agored ar y bryn - ac maen nhw'n cynhyrchu llawer o wlân i'w cadw'n gynnes. Mae gan Gymru lawer o ddefaid mynydd.

Mae amgylchiadau'r **ucheldir** ychydig yn llai garw na'r bryniau, ond dyw ansawdd y tir a'r pridd ddim yn dda iawn o hyd. Mae mamogiaid yr ardal hon yn cael llai o wyd - dim ond tua 50% sy'n cael gefeilliaid. Gall gwartheg gwydn, sydd fel arfer yn wartheg eidion, fyw yma.

Mae ardaloedd yr **iSeldir** yn fwy addas i wartheg llaeth a thir âr - ond gall defaid a gwartheg eidion fyw yma hefyd. Mae digon o laswellt ffwrwythlon yn golygu bod y defaid yn cynhyrchu mwy o wyd, a gall yr wyd hefyd dyfu'n gyflymach.

Chwiliwch am y rhain:

Defaid Mynydd Cymreig: Gall y defaid bach heini hyn ddringo dros greigiau, dod o hyd i gysgod mewn twydd stormus, palu drwy'r eira a gwthio drwy fylchau bach. Gwartheg Du Cymreig: Mae'r gwartheg hyn yn frid cynhenid i Gymru ac felly'n wydn ac yn ddelfrydol ar gyfer ardaloedd mynyddig a bryniau. Mae ganddyn nhw gotiau trwchus i'w cadw'n gynnes, ond mae gan rai gynn a byddan nhw'n syllu arnoch chi - ond peidiwch â phoeni, maen nhw'n ddigon dof! Maen nhw hefyd yn cynhyrchu llawer o gig blasus.

Fe welwch chi'r rhain:

Defaid Llŷn: brid arbennig o benrhyn Llŷn yn y gogledd orllewin. Cânt eu bridio i gynhyrchu llawer o gig blasus. Maen nhw'n magu eu hŵyn yn dda, gan gynhyrchu llawer o laeth. Maen nhw'n dawel eu natur, ac yn wych ar gyfer gwlân gwyn. Maen nhw hefyd yn hoffi pori tiroedd uchel.

Buwch Limousin: Daw'r gwartheg eurgoch hyn o orllewin y Massif Central yn Ffrainc. Fel yng Nghymru, ceir llawer o law a thywydd garw yno. Mae'r gwartheg wedi datblygu i gynhyrchu llawer o gig, gyda chyrff main cyhyrog.

Ydych chi wedi gweld y rhain?

Defaid Texel: daw'r ddafad gyhyrog hon yn wreiddiol o ynys Texel yn yr Iseldiroedd ac mae'n cynhyrchu cig coch sy'n boblogaidd gyda defnyddwyr am nad oes gormod o fraster arno.

Buwch Friesian: byddwch chi siŵr o fod yn nabod y fuwch ddu a gwyn hon; maen nhw'n wych am gynhyrchu llaeth a dyma'r fuwch laeth fwyaf poblogaidd yn y DU heddiw.

Where do Sheep and cows live?

Hill areas have more rain and colder weather, quite poor quality soil and long winters. Only hardy and smaller sheep which are good at foraging can live here, and the cows have to be less fussy eaters. The ewes here are excellent mothers – almost all lambs are born outdoors on the hill – and they produce lots of wool as this keeps them warm. Wales has a lot of hill sheep.

Conditions in **Uplands areas** are slightly less harsh than in the hills, but land and soil is still not very good quality. Ewes living here have fewer lambs – only around 50% have twins. Hardy cows can live here, and they are normally beef cows.

Lowland areas have terrain more suitable to dairy cattle and arable land - but sheep and beef cattle can live here too. Plenty of lush grass means that sheep can produce more lambs, these lambs can also grow faster.

Bryniau Hill

Ucheldir Uplands